

Att lyckas som lärare

Hundratals lektionsbesök genom åren och tre år som rektor, där jag kunde följa många skickliga pedagoger, har gett mig insikter om vad bra lärare gör. Hur kommer det sig att vissa lärare lyckas väl nästan oavsett vilken grupp de har framför sig? Vad gör de rätt? Här är några exempel:

Fotograf: Michael Steinberg

Den hemliga ingrediensen nummer ett är attityden: entusiasm, en glädje att möta eleverna, ett vurmande för sitt ämne, en uppriktig vilja att hjälpa eleverna att förstå och lyckas.

Skolan har blivit alltmer relationsorienterad. Förr fick man förtroende på grund av sin titel, position och skolans status som institution. Men allt fler elever är beroende av relationen – att känna att min lärare vill mig väl, ser mig, trivs med mig. Med andra ord, om man möter en lärare med kunskap, entusiasm och välvilja har flera elever lättare att följa med på en resa till lärande.

”Allt fler elever är beroende av relationen – att känna att min lärare vill mig väl, ser mig, trivs med mig.”

”Det finns inga Olympiska Spel för lärare men på sätt och vis är det ditt yrke att träna som om du skulle leda både dig själv och dina elever till att stå högst upp på pallen.”

Om du frågar elever hur en bra lärare ska vara får du, även i dag, någon variant av den gamla frasen, ”sträng men snäll”. När relationerna betyder mer behöver man känna att man är välkommen och att atmosfären i rummet är ”varm”. Men för att uppnå detta har struktur stor betydelse. Eleverna mår bra av tydlighet. Lyckade lärare kan sin sak och är väl förberedda och har ordning på sitt material, sina uppgifter och är snabba att följa upp. De är både hårda och mjuka.

De bästa lärarna kan tydligt förklara varför de gör det de gör, både för sig själva och sina elever. De har ofta en klar och genomtänkt kunskapsyn. Det finns ett syfte med deras lektionsplaner. Visst har de rutiner och visst har de traditionella prov, men de utmanar elevernas tankar och pushar till en djupare nivå. De nöjer sig inte med ”faktanivån” utan anstränger sig att nå en högre s.k. värderingsnivå – att se samband, att se hur det de lär sig har mening och kan påverka elevernas agerande och attityder.

I en auktoritär skola med strama regler, ritualer och positioner är det mindre noggrant hur pedagogerna betar sig, men idag har motivation en allt större betydelse. Konsekvensen av detta är att fler pedagoger behöver analysera sitt eget agerande. Hur ska jag, som lärare, lust att lära och

lust att engagera sig? Det är bland annat det som gör läraryrket svårare idag än förr. Det är denna självanalytiska förmåga jag ser hos de bästa pedagogerna.

För att skapa motivation, följsamhet och stämning är det intressant att analysera sitt kroppsspråk. Detaljerna i hur man leder, talar, engagerar m.m. blir viktigare. Om man, till exempel, pratar för fort och för snabbt när man instruerar kommer flera att inte hänga med. Om jag går ut i gruppen för att handleda och rusar till nästa elev för fort, kommer den som man har hjälpt att få det svårare att komma igång igen. Om man inte varierar sin röst, kompletterar med s.k. frusna gester och tar mini-pauser i sitt tal, blir det färre elever som lyssnar uppmärksamt.

Läraryrket kan idag jämföras med artistryrken och elitidrottsutövande. Idrottsmän och idrottskvinnor har höga ambitioner, men de studerar också de små detaljerna som bidrar till framgång. De vet att vinklar med händer och fötter påverkar hur snabbt man kan springa eller simma. De skaffar sig coacher som påpekar detaljerna som behöver tränas på.

I en strikt och traditionell skola behöver inte lärare tänka så mycket på detaljerna. Då förväntar man sig lyssnande, att elever gör sina läxor, att de pluggar inför proven och anpassar sig till sin fröken eller magister. Men

om man antar att ”motivation” har blivit viktigare så behöver plötsligt lärare tänka på sitt artisteri. Vad är det som jag gör som gör att eleverna faktiskt vill lyssna på mig, diskutera och engagera sig?

De som lyckas idag förstår att deras eget agerande påverkar och att de i allt större utsträckning behöver anpassa sig till eleverna. Jodå, eleverna behöver fortfarande anpassa sig till skolans normer, men ju mer motivation har betydelse, desto större behov för lärarkåren att analysera och studera sitt eget agerande för att bättre möta sina elever och skapa ett konstruktivt samarbete.

Studera ditt ledarskap. Filma dig själv i aktion. Våga vara sårbar och självkritisk. Sök feedback om ditt ledarskap från eleverna. Diskutera detaljerna i ditt agerande med dina kollegor. Om det inte blir som du har tänkt dig, ta ansvar och våga titta på ditt eget agerande i första hand innan du börjar hitta brister hos eleverna.

Det finns inga Olympiska Spel för lärare, men på sätt och vis är det ditt yrke att träna som om du skulle leda både dig själv och dina elever till att stå högst upp på pallen. Du har säkert höga ambitioner. Ta tid att analysera detaljerna i ditt yrkesutövande. ■